

BISKOPPEN
OVER
VIBORG
STIFT

Viborg, den 15. januar 2009
Dok.nr. 111779

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

Høringsvar vedr. åremålsansættelse af biskopper.

Ved brev af 18. december 2008 har Kirkeministeriet udbedt sig bispeembedets udtalelse vedrørende "Rapport fra arbejdsgruppen om åremålsansættelse af biskopper m.v."

Forslaget om at biskopper burde ansættes på åremål er fremsat fra såvel folkekirkelig som politisk side. Rapporten fra udvalget om åremålsansættelse af biskopper har løst sin opgave i relation til det stillede kommissorium. Alligevel har rapporten den alvorlige mangel, at den ikke indeholder embedsteologiske overvejelser om bispeembedets baggrund og stilling i folkekirken.

Helt tilbage fra de første kristne tider har den kristne kirke haft et tilsynsembede kaldet "episkopos" eller biskop. Det var biskoppens opgave som leder af menigheden eller området (stiftet) at fastholde kirkens apostolske forankring igennem forkyndelse og sakramentforvaltning. Ved de syv såkaldt "økumeniske" konciler (kirkemøder), hvor kirken tog stilling til en række fælleskirkelige spørgsmål vedrørende tro og bekendelse, forsamledes mange af kirkens biskopper og tydeliggjorde hermed kirkens enhed. Op igennem Middelalderen udviklede bispeembedet sig til en institution med megen verdslig magt, idet biskopperne blev kirkefyrster med alt hvad dette indebærer.

I forbindelse med reformationen i første halvdel af 1500 tallet gør Martin Luther op med bispeembedets verdslige magt, men han afskaffer ikke embedet. Det fremgår af den Augsburgske Konfessions artikel 28, af Apologien for Konfessionen og af de Schmalkaldiske artikler, at der også i en evangelisk-luthersk kirke er behov for et tilsynsembede. I nogle sammenhænge anvender Luther udtrykket "superintendent", i andre sammenhænge taler han om "biskopper".

Der er en kritisk grundtone i Luthers tale om biskoppernes magt, idet han, f. eks. i den Augsburgske Konfession artikel 28, taler om de eksisterende katolske biskopper. Han kræver af dem, at de antager sig de evangeliske præster og at de ordinerer dem. I Danmark afsatte man ved

reformationen i 1536 de katolske biskopper, hvorefter Johannes Bugenhagen ordinerede og indsatte nye superintendenter i den danske evangelisk-lutherske nationalkirke. Anderledes gik det i Sverige og Finland, hvor de katolske biskopper ordinerede de nye evangelisk-lutherske biskopper. Sverige og Finland har således bevaret den "apostolske succession", medens den blev brudt ved reformationen i Danmark og Norge.

Biskoppen har en række forvaltningsmæssige opgaver, og udgør sammen med stiftamtmanden stiftsøvrigheden, der har ansvar for økonomi, bygninger og personaleforhold i stiftet. Biskoppen har det overordnede ansvar for stiftskontoret og udøver efter delegation fra Kirkeministeriet arbejdsgiveransvar over for stiftets præster, ligesom biskoppen har en række særlige opgaver i øvrigt i henhold til den kirkelige lovgivning. I forbindelse med ansættelse af præster fungerer biskoppen som vejleder for menighedsrådene, og har blandt andet til opgave at præsentere ansøgerne for menighedsrådene.

Bispeembedet er imidlertid først og fremmest et gejstligt embede, idet biskoppen i en evangelisk-luthersk kirke er en præst med en række særlige præstelige opgaver. Biskoppens præstelige hovedopgaver er:

1. At forkynde evangeliet og forvalte sakramenterne
2. At afholde bispeeksamen og ordination
3. At føre tilsyn med stiftets præster og menigheder, hvilket kan ske igennem et samarbejde med provsten som biskoppens lokale repræsentant
4. At afholde visitatser i stiftets menigheder, hvilket kan ske igennem deltagelse i gudstjenester i stiftets kirker eller ved særligt tilrettelagte gudstjenestebesøg med efterfølgende samtaler.

I alle aspekter af sin præstelige gerning skal biskoppen inspirere, opmuntre og vejlede stiftets præster og menigheder. Biskoppen samarbejder med provsten, og kan delegerede dele af sine arbejdsopgaver til provsten.

Især igennem de senere år er biskoppen i stigende grad også blevet deltager i den offentlige debat, idet såvel de trykte som de elektroniske medier ofte ønsker biskoppernes stillingtagen til en lang række spørgsmål. Biskoppen bør være en levende og aktiv del af sin tid, og bør være velorienteret om især de etiske og religiøse spørgsmål, som optager mennesker. I samarbejdet med andre kristne kirker verden over tydeliggør biskoppen, som i de første kristne århundreder, kirkens enhed på tværs af de konfessionelle skel imellem kirkesamfundene.

Folkekirkens ritual for bispevielsen beskriver i en liturgisk ramme biskoppens opgaver og ansvar. I bispeløftet, som er en central del af ritualen, formuleres det ansvar, den nye biskop siger ja til at varetage, således:

"Når nu Herren stadig betror dig denne hellige tjeneste og desuden sætter dig til at øve en tilsynsgering, så vil han, at du skal være årvågen i dit kald og agte vel på dig selv og de menigheder, som er betroet dig, vandre i troskab for hans åsyn som en ret Herrens tjener, holde fast ved den sunde lære, som findes i de profetiske og apostolske skrifter og er bevidnet i vor kirkes symbolske bøger, og i alle måder tage vare på din tjeneste, ikke efter personsanseelse, men med retsind, Guds navn til ære og hans menighed til opbyggelse. Vær en støtte for præster og menigheder i dit stift, styrk de svage, opsøg de vildfarne, vær barmhjertig uden at tåle det onde, irttesæt uden at glemme barmhjertigheden. Og når verden foragter evangeliet, skal det være din

trøst, at det er Guds gerning, du øver, ikke din egen, og at vor Herre Jesus Kristus har lovet at være med sin menighed alle dage indtil verdens ende, så hans tjenere kan røgte deres kald frimodigt og fuldende løbet med glæde. Lover du mig da for Guds åsyn, at du således trofast og retsindigt efter den nåde, Gud vil give dig, vil varetage den tilsynsgerning, du er valgt og kaldet til?"

Der stilles ikke formelle uddannelseskrav til biskopper, ud over at de skal være teologiske kandidater. Bispeembedet er personligt udøvet, og biskoppen er valgt af præster og menighedsråd i stiftet på baggrund af sine holdninger, personlighed og kvalifikationer i øvrigt. At bispeembedet er personligt udøvet indebærer, at hver enkelt biskop sætter sit personlige præg på tilsynsgerningen og på ledelsen af stiftet. At biskoppen er valgt af et flertal blandt præster og menighedsrådsmedlemmer i stiftet indebærer, at disse har vurderet hans/hendes kvalifikationer, og igennem valget udtrykt deres tillid til den nye biskop. De kompetencer, der kræves af en biskop i folkekirken, samler sig omkring emneområderne teologi, ledelse, forvaltning og kommunikation.

Der synes ikke i den forståelse af bispeembedet, som jeg har redegjort for, at være noget, der taler imod en åremålsansættelse af biskopper, idet bispeembedet er at forstå som et præsteembede med en række særlige regionale opgaver. Der påhviler biskoppen en ganske omfattende arbejdsopgave, og derfor kan jeg tilslutte mig forslaget om at biskopper ansættes på ét længevarende åremål, f.eks. 12 eller 15 år. Jeg kan også tilslutte mig forslaget om, at en biskop efterfølgende kan vælges som biskop i et andet stift samt at der etableres en ordning ifølge hvilken en biskop efter udløbet åremål kan bestride en anden stilling i folkekirken.

Eftersom det folkekirkelige tilsynsembede udøves af biskop og provst i fællesskab, er det i imidlertid uforståeligt at man alene foreslår åremålsansættelse af biskopper. En sådan ordning bør også omfatte provster. I øvrigt er der igennem de senere år blevet overført så mange nye arbejdsopgaver til provsteembedet, ligesom der er sket en ændring i synet på provstens rolle i folkekirken, at der tiltrænges en samlet gennemtænkning af provsteembedets betydning og funktion i folkekirken.

Jeg kan ikke tilslutte mig forslaget om at hæve afgangsalderen for biskopper til 75 år, idet embedet stiller så store krav til biskoppen, at en fastholdelse af den hidtidige afgangsalder på 70 synes mere hensigtsmæssig. Jeg kan heller ikke tilslutte mig forslaget om at hæve afgangsalderen for præster og provster til 75 år. Såfremt aldersgrænsen skal rykkes, bør det ikke være længere end til 72 år.

Med venlig hilsen

Karsten Nissen

Kopi: Øvrige biskopper